

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 156/02-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. septembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť L. B., bytom L. L., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. T., Advokátska kancelária, P. B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 364/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 364/99 p o r u š i l právo L. B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 364/99 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. L. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. B. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 400 Sk (slovom dvanásťtisícštyristo slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť advokátke JUDr. Z. T., Advokátska kancelária, P. B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. novembra 2002 č. k. I. ÚS 156/02-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť L. B., bytom L. L. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Z. T., Advokátska kancelária, P. B., ktorou sa sťažuje na porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 364/99.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 8. februára 1999 podal okresnému súdu žalobu vo veci zaplatenia sumy 217 000 Sk z titulu bezdôvodného obohatenia a náhrady škody vo výške 10 000 Sk proti odporkyni V. C. (ďalej len „žalovaná“). Okresný súd okrem výzvy na zaplatenie súdneho poplatku neurobil vo veci žiadny úkon. Nečinnosť súdu a priet'ahy namietal v sťažnosti z 28. septembra 2001 podanej predsedovi okresného súdu, ktorý s odvolaním sa na personálne a materiálne podmienky považoval nečinnosť súdu za opodstatnenú. Sťažovateľ zároveň žiadal, aby mu ústavný súd priznal aj primerané finančné

zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu „trov právneho zastúpenia na účet JUDr. Z. T.“.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. P. H., vyjadreniami z 18. decembra 2002, 31. marca a 3. septembra 2003 a právna zástupkyňa sťažovateľa vyjadreniami z 2. apríla a 31. júla 2003.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania a ich príloh ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 10. februára 1999 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľa, ktorou sa voči žalovanej domáhal vydania bezdôvodného obohatenia v sume 217 500 Sk a zaplata náhrady škody vo výške 10 000 Sk. Vec sťažovateľa bola pôvodne z dôvodu nezaplata súdneho poplatku zapísaná pod sp. zn. Nc 111/99 a následne po výzve okresného súdu z 11. februára 1999 a zaplata požadovaného súdneho poplatku (v sume 9 100 Sk) 24. februára 1999 bola zapísaná a je ďalej vedená (od 4. marca 1999) pod sp. zn. 8 C 364/99.

2. Okresný súd nariadil termín pojednávania (§ 115 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „OSP“) na 22. september 2003.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 364/99 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“.

2. Predseda okresného súdu, ktorý k svojmu prvému stanovisku (vyjadrenie z 18. decembra 2002) pripojil aj vyjadrenie konajúcej sudkyne z 9. októbra 2002, uviedol, že „len sťažností (vrátane ústavných) máme okolo 800 ročne, čo je niekoľkonásobok celkového počtu sťažností na všetkých súdoch v kraji dokopy. Z judikatúry ÚS SR vyplýva, že prietahy často spočívajú v nehospodárnom, neefektívnom, nekomentovanom, nedôslednom a nepremyslenom postupe sudcu s častými aj banálnymi chybami. Toto je však typické pre stav, kde sú stovky spisov na jedného sudcu. Je to frustrujúce pre sudcu aj vedenie súdu. Riešenie musí spočívať v systémových zmenách (nie v nekonečnom očakávaní tlačení na sudcu, aby konal v obrovskom množstve vecí kvalitne, pokojne a rozvážne). Nechcem tým zúžiť význam osobného prístupu sudcu, extenzívne činitele sú však vyčerpané“. Vo vyjadrení z 3. septembra 2003 predseda okresného súdu k tomu dodal, že vo veci na „22. 9. 2003 bol stanovený termín pojednávania, s odstupom času, ktorý zodpovedá nášmu prvému stanovisku“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne uviedol, že z vyjadrenia predsedu okresného súdu z 18. decembra 2002 „je zrejmé, že po podaní návrhu dňa 10. 2. 1999 a zaplatení súdneho poplatku dňa 24. 2. 1999 nebol vo veci vedenej na OS v Žiline pod č. k. 8 C 364/99 vykonaný žiadny úkon a preto je nesporné, že v tomto konaní došlo k prietahom vo vybavovaní vecí. K týmto prietahom nedošlo v dôsledku zložitosti vecí ani správania účastníkov, ale v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prietahy nemožno

akceptovať. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, ako aj množstvo nerozhodnutých vecí nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. (...) Ústavný súd už viackrát konštatoval, že nadmerné množstvo vecí nezbavuje súd ani štát zodpovednosti za plynulosť súdneho konania (...)“.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd konštatuje, že konanie vo veci sťažovateľa týkajúcej sa vydania bezdôvodného obohatenia a zaplatenia náhrady škody uplatnenej podľa Občianskeho zákonníka sa pre účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti sťažovateľa začalo pred okresným súdom 10. februára 1999 (pozri časť II bod 1 nálezu) a je doteraz neskončené, keď vôbec prvým úkonom, ktorý je možné považovať za relevantný, bolo nariadenie pojednávania na deň 22. septembra 2003. Inými slovami, ústavný súd konštatuje, že v danej veci k prvému úkonu smerujúcemu k odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v cit. článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02), dochádza až po vyše 4 rokoch od nápadu veci sťažovateľa na okresný súd.

4.2 Uvedenú dobu nečinnosti, ktorá nebola závislá od zložitosti veci a ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02) považovať za „zbytočný prieťah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Tento prieťah nebolo možné ospravedlniť

skutočnosťami uvádzanými vo vyjadrení predsedu okresného súdu, pretože – tak ako to už bolo uvedené v cit. judikatúre ústavného súdu - nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie takýchto opatrení.

K tomu ústavný súd dodáva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). Tak napr. nadmerné množstvo občianskoprávných vecí pripadajúcich na jedného sudcu, resp. senát môže – v závislosti od závažnosti predmetu sporu a povahy prejednávanej veci (pozri bod 4 tejto časti nálezu) – ospravedlniť aj dlhšiu lehotu medzi nariadením pojednávania (§ 115 a n. OSP) a jeho uskutočnením (termínom), najmä ak takáto lehota je zároveň prípravou veci na rozhodnutie o nej „spravidla na jedinom pojednávaní“ (§ 114 ods. 1 OSP), avšak lehota vyše štyroch rokov, ktorú na takýto úkon potreboval v danej veci okresný súd, je v každom prípade z hľadiska v ústave zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov neospravedliteľná a ústavne neudržateľná.

4.3 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri bod 4.2 tejto časti) považuje za primerané v požadovanej výške.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania vo výške 12 400 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátkou JUDr. Z. T., Advokátska kancelária, P. B., tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

Náhrada sa priznala za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti 9. septembra 2002) v hodnote po 3 900 Sk (základom pre výpočet výšky odmeny za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva

Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a za jeden úkon právnej služby (vyjadrenie z 2. apríla 2003) v hodnote 4 270 Sk (tu bola základom pre výpočet mzda v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) a k tomu dvakrát náhrada režijného paušálu po 100 Sk a jedenkrát po 128 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Ústavný súd vyjadrenie z 31. júla 2003, ktoré obsahovalo len zmenu pôvodného stanoviska sťažovateľa ku konaniu ústneho pojednávania, nepovažoval za úkon právnej pomoci, za ktorý sťažovateľovi v danej veci patrí odmena a náhrada hotových výdavkov (pozri bod 3 časti I nálezu), preto za toto vyjadrenie žiadnu náhradu nepriznal. Vyplatenie priznanej sumy nebolo možné uložiť na účet právnej zástupkyne, pretože ani sťažovateľ, ani jeho právna zástupkyňa tento účet nešpecifikovali pri uplatnení tejto náhrady.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. septembra 2003